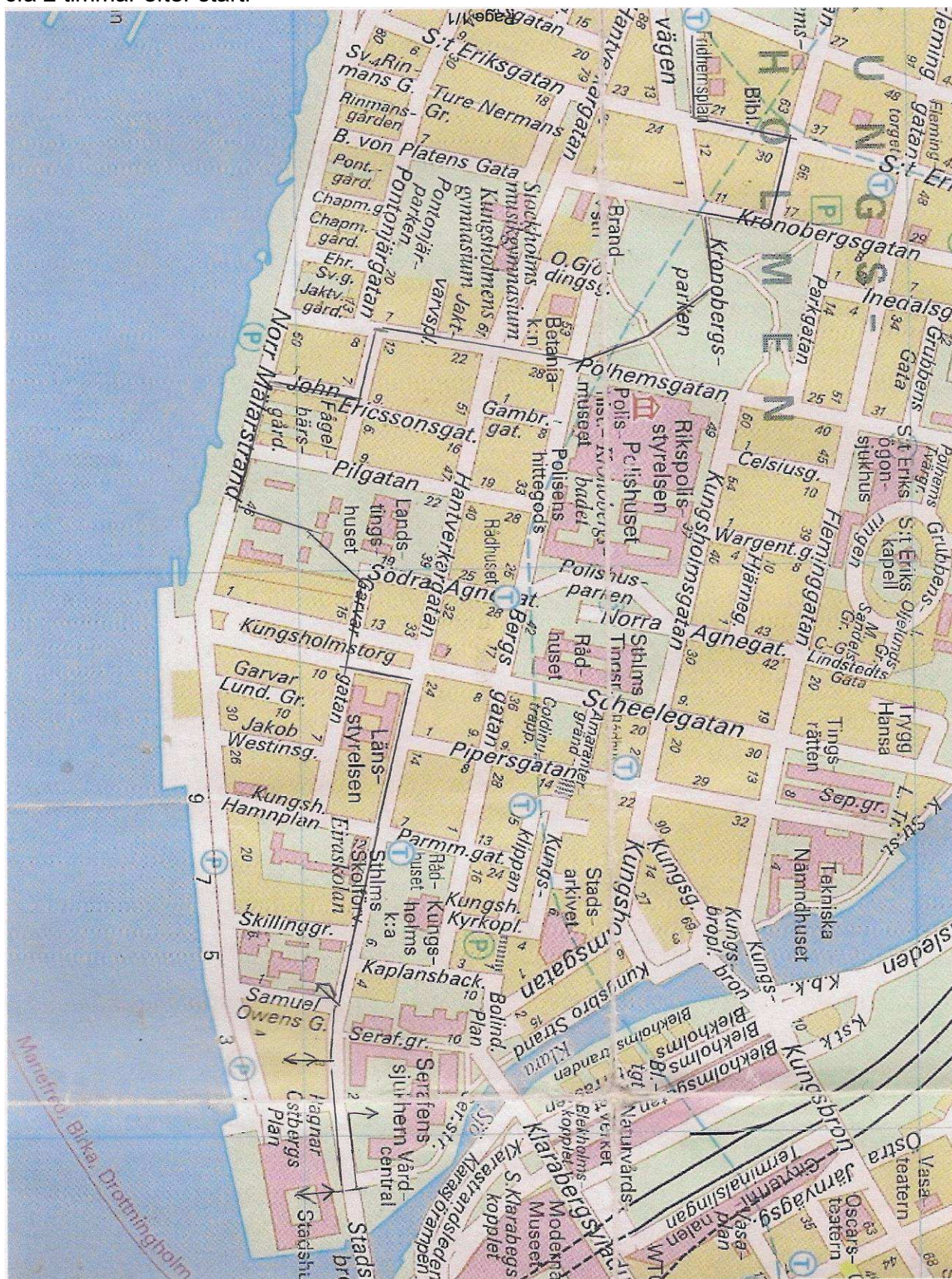

Stadsorientering på Kungsholmen

Gruppens medlemmar: _____

Följ linjen på kartan, svara på frågorna. Mål är vid Portiken utanför Serafen, där ni bör vara c:a 2 timmar efter start.

Vid 1400-talets mitt blev Kungsholmen sommarviste för franciskanermunkarna från Gråbrödraklostret på Riddarholmen. De anlade trädgårdar i de bördiga dalsänkorna, byggde tegelbruk ute i väster och ön kallades Munklägret. Munkarna fördrevs vid Gustav Vasas reduktion. Marken övertogs av kronan men ön förblev tom och öde i över hundra år. På 1640-talet donerades holmen till staden, en stadsplan upprättades, Karl XI gav nådigt tillstånd att byta ut namnet Munklägret mot Kungsholmen, en kyrka uppfördes och fick namn efter hans hustru Ulrika Eleonora.

1. Vid Fridhemsplan ligger Sverigefinska skolan. Vad hette skolan som låg här på 50-talet?

Följ Drottningholmsvägen österut (t.v.), sväng sedan vänster in på S:t Eriksgatan fram till nr 31.

Biograferna låg tätt på S:t Eriksgatan. På Kungsholmen låg bl.a. Metropol, Alcazar, Strand, Caprice, Roxy och Rivoli och Draken.

2. Vad hette biografen i nr 31 (Bingohallen)?

---

3. **Gå över S:t Eriksgatan vid S:t Göransgatan.** Vad hette gatan tidigare?

Du passerar Elverkets byggnad på höger hand. Den arkitekt som ritade den ritade också många andra av Elverkets byggnader.

4. Vad hette arkitekten?

Fortsätt fram till Kronobergsgatan. Gå över gatan till Kronobergsparken. Där har en liten judisk kyrkogård anlagts på 1780-talet.

5. Vem var kung i Sverige då?

I början av 1890-talet började Kronobergsparken anläggas. Liksom de övriga nya parkerna blev den genast mycket populär bland stockholmarna. I början på 1900-talet köpte de styrande i Stockholm in stora områden i kranskommunerna för stockholmarnas rekreation. Fortsätt söderut fram till trappan upp till parken. Här nedanför på Drottningholmsvägen hade Mälaröbussarna sin ändhållplats.

6. Vad hade bussarna för färg?
_____

Gå upp till toppen av parken. På toppen står några träd.

7. Vilken sorts träd är det?
_____

Följ gångvägen söderut (mot Mälaren). När ni närmar er Polhemsgatan ser ni på vänster sida Rikspolisens stora hus.

8. Här låg tidigare ett barnsjukhus. Vad hette det??
_____

Gå Polhemsgatan söderut till Hantverkargatan. Här gick före 1967 två spårvagnslinjer.

9. Vilka två nummer hade de?
_____

Korsa Hantverkargatan och fortsätt Polhemsgatan, passera Jaktvarvsplan ner till Pontonjärgatan. Gatan har fått sitt namn av pontonjärerna. **Följ Pontonjärgatan österut (t.v.)** Vad kallas det vapenslag som ersatte pontonjärerna?

10. _____

Gå ned till John Ericsonsgatan och följ den söderut ner mot Norr Mälarstrand.

Nya radikala idéer föddes i på 1930-talet. Hushållsarbete och barnomsorg ansågs otidsenligt. Den moderna kvinnan skulle ges möjlighet till rekreation, föreningsliv, samvaro och förkovran. Alltfler förvärvsarbetade, många mödrar var ensamstående. Så uppstod tanken på kollektivt boende. En av dem som gick i spetsen var Alva Myrdal och hon hade med sig bl.a. arkitekten Sven Markelius. Resultatet blev familjekollektivhuset på John Ericssonsgatan 6, som stod färdigt 1935. Lägenheterna var små, de minsta bara 15 kvadratmeter, men det

fanns sopnedkast, tvättnedkast och mathiss, där man kunde få upp mat från restaurangen och skicka tillbaka disken. Barnen lämnades till daghemmet, som till en början hade öppet dygnet runt. I huset fanns personal som hjälpte till med tvätt och städning. Projektet, som hade bemötts med ett visst löje och hånats som "ryskt", fick mest positiva kommentarer när huset var klart. De snedställda balkongerna, som gav alla lägenheter åt gatan södersol och sjöutsikt, väckte särskild beundran. Huset genomgick en grundlig renovering 1989-91 och har förklarats som byggnadsminnesmärke.

11. Vad kallas byggnadsstilen på kollektivhuset? _____

Caféet i huset kan rekommenderas. **Fortsätt ned till Norr Mälarstrand.** Norr Mälarstrand är en ny skapelse i Stockholm och färdigställdes inte förrän under 1930- till 1940-talen. Här låg tidigare industrier och bryggor. Militären vattnade sina hästar och garvarna beredde sina skinn. **Gå österut (t.v.) till nr 52.**

12. Vad hette han som anlade parkanläggningen vid strandkanten? _____

Fortsätt österut till grinden (se bild). Gå genom den och fortsätt norrut genom landstingsområdet. Här låg tidigare många militära förband förlagda.

13. Vilket förband låg i huset på bilden 1806? _____

Gå vidare upp mot Landstingshuset, som tidigare hette Garnisonssjukhuset. Det ståtliga huset ritades av Carl Christopher Gjörwell och uppfördes 1816-34. En gammal garveribyggnad finns kvar ner mot sjön.

14. Vem var kung i Sverige när Landstingshuset byggdes? _____

Stanna vid Landstingshusets baksida och gå till höger (österut) på Garvargatan mot Kungsholmstorg. Garveriverksamheten fanns kvar fram till början av 1900-talet. Vid Garvargatan fanns Graham Brothers samt S:t Eriks Bryggeri som hade sin verksamhet i hörnet Garvargatan/Kungsholmstorg.

15. Vad tillverkade Graham Brothers? _____

Gå Kungsholmstorg norrut mot Hantverkargatan, då ser ni Stockholms Rådhus. Det ritades för ett annat ändamål.

16. Vad hade arkitekten ursprungligen tänkt sig att det skulle användas till?

Gå Hantverkargatan till du kommer mitt emot nr 22. Fastigheten uppfördes 1901 – 1902. i en wieninfluerad stil.

17. Vad heter stilen? _____

Fortsätt österut till Länsstyrelsens hus. Här låg tidigare Allmänna BB. **Fortsätt till Hantverkargatan 25.** Här låg tidigare SÖ (Skolöverstyrelsen) före flytten till Garnisonen på 1970-talet.

18. Vad hette SÖ:s generaldirektör när SÖ flyttade till Garnisonen? _____

Fortsätt fram till Parmätargaten. Parmmätaerna, har givit sitt namn åt gatan som går upp till Kungsklippan, är en sedan länge försvunnen yrkesgrupp. I århundraden arbetade de på många platser vid Stockholms kajer. Deras uppgift var att mäta en produkt, som fraktades till Stockholm på låga, bredbukiga båtar.

19. Vilken produkt mätte parmätarna? _____

På gamla skoldirektionen/förvaltningens tomt, **Hantverkargatan 15**, låg tidigare kurhusinrättningen Eira även kallad "Giggen", dit de prostituerade gick på sina regelbundna kontroller och stundom blev intagna.

20. Vad heter statyn som står framför huset? _____

Fortsätt Hantverkargatan mot Stadshuset till Samuel Owens gata.

År 1849 flyttade Kungliga Mynttet från Mynttorget i Gamla Stan till Hantverkargatan 5. 1809 hade Samuel Owen flyttat in och byggde här de första svenska ångbåtarna. Kungl. Mynttet utnyttjade då några av de byggnader där Samuel Owen hade haft gjuteri och mekaniska verkstäder, t.ex. den stora verkstadsbyggnaden. Intressant skylt finn inne på gården t.v.

21. När flyttade Kungliga mynttet härifrån? _____

I huset mitt emot Mynttet, Hantverkargatan 4, startade Firma Ch O Werner tillverkning av förbandsmaterial, kirurgiska instrument och läkemedel

Fortsätt till nästa kvarter, Hantverkargatan 3. Här har Veteranföreningen haft sitt kansli i tre omgångar. Förut låg här Werners konkurrent Stilles fabrik. Förklaringen till att Stille och Werner etablerade sig på Hantverkargatan var att här låg från början av 1800-talet t.o.m. 1945 Karolinska Institutet, som hade ett intimt samarbete med de två företagen.

22 . När byggdes huset nedan? _____

Fortsätt till vänster om huset och ut på Norr Mälmarstrand, passera Ragnar Östbergs plan och in genom grinden till Stadshusträdgården.

Eldkvarn brinner 31/10 1878 (Gustaf Carleman)

Eldkvarn och Kungsholmsbron ca 1860

I det närbelägna Eldkvarn (Stadshuset) arbetade de första ångmaskinerna, installerade av Owen. På andra sidan fjärden, vid Riddarholmskajen, sålde August Strindbergs far ångbåtsbiljetter. Samuel Owen var gift med författarens faster.

Stadshusets arkitekt Ragnar Östberg har influerats av byggnadskonst från många länder och olika tider. Arkaden mot Riddarfjärden har inspirerats av Dogepalatsets arkad.

23. I vilken stad ligger Dogepalatset? _____

I samma stad finns en kyrka vars kampanil har influerat Stadshustornet

24. Vad heter kyrkan? _____

25. Vem föreställer statyn ovan till höger? _____

Gå in på borggården. Ovanför valvet mot Hantverkargatan ser du en staty med en krona i händerna. Hon är en skönhet med lokal anknytning.

26. Vad heter hon? _____

Gå ut på Hantverkargatan och studera de fina uthuggningarna på bägge sidor om porten. Den åt väster föreställer Stockholm på 1900-talet.

27. Vilket år föreställer den östra uthuggningen? _____

Gå över Hantverkargatan till Serafen, gå in genom portalen. Här låg tidigare en trädgård med medicinalväxter – inrättad av en känd svensk läkare (1641-1724).

28. Vad hette han? _____

Serafimerlasarettet var det första sjukhuset i Sverige. Det instiftades av Fredrik I 1748 och styrdes av Serafimeriddare och öppnades 1752. Serafimerorden instiftades samma år, den 23 februari 1748. Det är därför Karolinska institutet förlades här tvärs över.

Målet för stadsorienteringen är här och om ni anmäler er kan ni få ett facit och rätta själva.